Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego
w Katowicach
Kościół Ewangelicko-Augsburski p.w. Zmartwychwstania Pańskiego w Katowicach

Jan Sebastian Bach

PASJA

według św. Jana

---

9 kwietnia 2000, godzina 17.00
Kościół Ewangelicko-Augsburski, Katowice, ul. Warszawska 18

Wykonawcy

Ryszard Minkiewicz	Ewangelista
Izabela Migocz	sopran
Karolina Brachman	sopran
Sylwia Siwak, Anna Mazur	alt
Kacper Opolski, Tomasz Czirnia	bas
Tomasz Styszko	bas-baryton

ZESPÓŁ CONCERTO POLACCO

CHÓR KAMERALNY AKADEMII MUZYCZNEJ W KATOWICACH
przygotowany przez Czesława Freunda

Kierownictwo muzyczne i prowadzenie
MAREK TOPOROWSKI

CONCERTO POLACCO

Agnieszka Rychlik	koncertmistrz
Maria Papuzińska	skrzypce
Anna Koszel	skrzypce
Leszek Firek	skrzypce
Teresa Piech	skrzypce
Piotr Sadowski	skrzypce
Anna Śliwa	altówka
Dymitr Olszewski	altówka
Teresa Kamińska	wiolonczela
Marcin Zalewski	viola da gamba
Antoni Markowski	kontrabas
Paweł Książkiewicz	flet
Magdalena Szlachta	flet
Rafael Gabriel Przybyła	obój
Marek Roszkowski	obój
Mariusz Kreft	fagot
Krzysztof Pawlisz	organy

CHÓR KAMERALNY AKADEMII MUZYCZNEJ IM. KAROLA SZYMANOWSKIEGO W KATOWICACH

soprany	alty
Izabela Czerny	Renata Dołęga
Katarzyna Hołub	Aneta Gmur
Magdalena Matlak	Elżbieta Góra
Sylwia Niezgoda	Sylwia Horoszko
Magdalena Piłka	Agata Molitorys
Dominika Sowa	Paulina Psiuk
Anna Stachura	Anna Rusek
Katarzyna Waligóra	Anna Sękowska
Magdalena Wołczek	Anna Siemieńska
Dorota Wyciślik	Agata Szymała
Elwira Zając	Agnieszka Tyńska
Marzena Zomerska	

tenory	basy
Jarosław Chełmecki	Adam Eibin
Krzysztof Martyniak	Tomasz Giedwiłło
Jakub Mietła	Adam Kopyto
Marcin Rutkowski	Szymon Matuszyński
Damian Stania	Grzegorz Molitorys
Piotr Szymański	Jakub Sarwas
	Mariusz Skuza
	Wojciech Stępień
	Sławomir Witkowski

Praktyka muzycznego wykonywania pasji sięga najwcześniejszego okresu dziejów Kościola Chrześcijańskiego. Już św. Augustyn (IV-V w.) potwierdza, że za jego czasów opis Męki Pańskiej czytano na tonach lekcyjnych w szczególnie uroczysty sposób. Mialo to miejsce zawsze w Niedzielę Palmową oraz we wtorek, środę i piątek Wielkiego Tygodnia. Jak podają źródla, od X w. tekst pasji dzielono na części i role. Występował wówczas tzw. trójpodział: partia Chrystusa utrzymana była w wolnym tempie i ograniczała się do rejestru niskiego, partię Ewangelisty wykonywano w tempie umiarkowanym i środkowym rejestrze, zaś partia Turba Judaeorum odznaczała się szybkim tempem i wysokim rejestrem. Wykonywane one były przez trzech kapłanów, podział ten nie oznaczał jednak jeszcze dramatyzacji opisu Męki Pańskiej, choć już wtedy niektóre części śpiewano ze szczególnym wyrazem głosowym. Głos Chrystusa, zawsze piękny i głęboki, przeciwstawiany był surowej i pospiesznej artykulacji innych. W XI w. części pasji dotyczące tłumu mógł wykonywać chór śpiewaków. W ten sposób czytania przerodziły się z czasem w misteria pasyjne.

Pierwsze wielogłosowe opracowania pasji pochodzą z końca XV w.. Początkowo polifonicznie opracowywano jedynie te fragmenty tekstu, które wykonywane były przez „turbę", tłum. Kompozytorami tych części byli m.in. Claudin de Sermisy, Orlando di Lasso, Jacob Reiner, Giovanni Matteo Asola. Dopiero później pojawia się pasja motetowa, utrzymana w polifonicznym stylu motetowym, z *cantus firmus* w tenorze. Teksty ewangeliczne nie były tu traktowane ortodoksyjnie. Wytworzyła się m.in. praktyka skupiania szczególnej uwagi na słowach Chrystusa. W tym stylu do tekstu łacińskiego komponowali Jacob Obrecht, Jean le Coq i Cipriano de Rore, zaś w języku niemieckim Arnold van Bruck, Johann Machold, Leonhard Lechner.

Specyficzny typ pasji protestanckiej, będącej efektem reformacji w Niemczech, rozpoczął w 1530 r. Johann Walter — typ ten zabłysnął szczególnie w twórczości pasyjnej Heinricha Schütza (*Sieben Worte Jesu Christi am Kreutz, Historia des Leidens und Sterbens unseres Herrn und Heylandes Jesu Christi*).

Na początku XVII w. duży wpływ na pasję wywarła monodia akompaniowana. Z czasem ukształtował się nowy typ pasji, który polegał na współdziałaniu części recytatywnych, aryjnych, chóralnych i instrumentalnych. Wraz z tymi przemianami zmienił się także stosunek kompozytorów do tekstu, który zaczęto traktować bardziej swobodnie, pewnym jego fragmentom nadawać formę poetycką, a nawet wprowadzać elementy nowe — nabożne, refleksyjne i kontemplacyjne pieśni czy psalmy. Wreszcie po 1700 roku cała opowieść o Męce Pańskiej została opracowana na wzór libretta. Dokonali tego m.in. Christian Friedrich Hunold (Menantes) oraz Barthold Heinrich Brockes, którego libretto powstało w 1712 roku i nosi tytuł *Der für die Sünden der Welt gemarterte und Sterbende Jesus*. Jest to poetycka parafraza opisu Męki Pańskiej z wieloma dodanymi tekstami kontemplacyjnych recytatywów i arii. Tekst ten wykorzystali w swej twórczości pasyjnej m.in. Reinhard Keiser, Georg Philipp Telemann i Georg Friedrich Haendel. Nacechowany emocjonalnie język i dramatyczna forma stwarzały tu znacznie bogatsze możliwości interpretacji muzycznej. Wszystkie te przemiany prowadzą do twórczości pasyjnej Johanna Sebastiana Bacha, który również wykorzystał fragmenty libretta Brockesa, a którego dzieła są najwybitniejszymi osiągnięciami w dziejach gatunku pasji.

W kolejnych stuleciach zainteresowanie twórców formą pasji znacznie opadło. Józef M. Chomiński pisze o tym zjawisku w następujących słowach: „Później [od wieku XVIII] wprawdzie uprawiano ją, jednak nie odegrała większej roli w historii muzyki. Nie wszystkie utwory uważane za pasje można zaliczyć do tego gatunku. Dopiero w ostatnich czasach pasja znowu zdobyła zainteresowanie kompozytorów."

Wskrzeszenie pasji historia muzyki przypisuje Krzysztofowi Pendereckiemu, którego dzieło *Passio et mors Nomini nostri Jesu Christi secundum Lucam* powstało w 1967 roku. Kompozycja ta łącząca dawne tradycje z nowatorstwem dźwiękowym traktowana być może jako hołd złożony przez dwudziestowiecznego kompozytora wielkiemu mistrzowi baroku. Podstawę dźwiękową przebiegu stanowią dwie serie, z których druga w następstwie ostatnich dźwięków układa się w ciąg B-A-C-H.

Jednak już wśród kompozytorów I połowy XX w. dostrzegamy zainteresowanie gatunkiem pasji. W wymienionym okresie pasje pisali: Kurt Thomas (*Passion — Musik nach dem Evangelisten Markus*, 1926), Frank Martin (*Golgotha*, 1945-48) oraz Ernst Pepping (*Passionsbericht des Matthäus*, 1949-50). Gatunek pasji pojawił się także w dorobku kompozytorów końca XX wieku, czego dowodem jest utwór Arvo Pärta powstały w 1982 roku *Passio Domini nostri Jesu Christi secundum Joannem*.

ꕥ ꕥ ꕥ

Pasja wg św. Jana BWV 254 powstała — jak twierdzi większość biografów Bacha — w 1724 roku, a zatem w czasie kiedy kompozytor objął stanowisko kantora przy kościele św. Tomasza w Lipsku. Istnieje jednak teoria, według której prace nad pasją rozpoczął Bach już wcześniej, w okresie pobytu w Köthen — z myślą o zamianie stanowiska. Lipsk był kolejnym i zarazem ostatnim po Weimarze, Arnstadt, Mühlhausen i Köthen miejscem pobytu i zatrudnienia kompozytora. Tutaj zmarł on 28 lipca 1750 roku i tutaj został pochowany w trzy dni później na cmentarzu przy kościele św. Jana. W nekrologu, który ukazał się w 1754 roku, autorzy C. Ph. E. Bach i J. F. Agricola zamieścili najbardziej znane anegdoty o Bachu oraz spis dzieł drukowanych i tych nie wydanych. Znajdujemy tam również informację o pasjach J. S. Bacha. Autorzy podają w nekrologu liczbę pięciu pasji, nie wyliczając ich tytułów, jednak najwybitniejsi biografowie Bacha nie są zgodni co do ilości przypisywanych kompozytorowi pasji. Albert Schweitzer mówi o czterech, Philipp Spitta o pięciu pasjach. Bohdan Pociej zajmuje następujące stanowisko: „Rzekomo najwcześniejsza *Pasja wg św. Łukasza* jest najprawdopodobnie dziełem nieautentycznym; pasja z roku 1725 zaginęła. Z *Pasji wg św. Marka* zachowały się tylko fragmenty muzyki (...). Lecz jego dwie zachowane w całości pasje [*Pasja wg św. Jana* i *Pasja wg św. Mateusza*] przewyższają nieskończenie wszystko, co w tej dziedzinie w XVIII wieku skomponowano."

Propozycję objęcia stanowiska kantora szkoły św. Tomasza i dyrektora muzyki (Director Musices) w Lipsku otrzymał Bach po śmierci Johanna Kuhnaua (zmarłego 5 czerwca 1722 roku), którego działalność nie pozostała bez wpływu na utwory wokalno-instrumentalne Bacha. Kuhnau był kompozytorem, teoretykiem muzyki, organistą, od 1701 roku kantorem przy kościele św. Tomasza. W wydanych drukiem tekstach kantat na rok 1709/10 zajął krytyczne stanowisko wobec teatralności w muzyce kościelnej. Ten nurtujący twórców barokowych problem podzielił kompozytorów na dwa obozy: na grupę zwolenników nowej muzyki kościelnej opartej na figuracji i stylu koncertującym, oraz na kompozytorów konserwatywnych. Na czele pierwszej z wymienionych grup stanął Georg Philipp Telemann, a wykładni teoretycznej dostarczył Johann Mattheson twierdząc, że sztuka kościelna jest przeszczepioną na grunt chrześcijański antyczną tragedią. Kuhnau znajdował się wśród przedstawicieli grupy drugiej, wzbudzając tym samym wielkie emocje w środowisku muzycznym Lipska, w którym rozważano kandydaturę Telemanna na stanowisko dyrektora muzyki. Być może pod wpływem tych właśnie nacisków pod koniec życia napisał Kuhnau pasję rozwijaną zgodnie z nowymi tendencjami, wystawioną w 1721 roku. Ta pasja w stylu koncertującym była zdecydowanie odmienna od prezentowanych wcześniej w Lipsku pasji motetowych wykonywanych *a cappella*, czy też pasji chorałowych. Możemy zaryzykować stwierdzenie, że dzieło to, znane zapewne Bachowi, oraz towarzyszące mu spory o dramatyczność w utworach kościelnych, wpłynęły na koncepcję pasji największego mistrza muzyki XVIII wieku.

ꕥ ꕥ ꕥ

Pasja wg św. Jana to pierwsze wielkie dzieło, które Bach skomponował dla Lipska. Kompozytor pisał je z myślą o wykonaniu w ramach liturgii Wielkiego Piątku, dlatego też podstawę stanowią fragmenty IV Ewangelii, opowiadające o Męce Pańskiej (rozdz. 18 i 19, użyte w całości). Przekaz św. Jana Ewangelisty nie zawiera epizodów takich jak płacz Piotra, rozdarcie zasłony, czy trzęsienie ziemi w chwili śmierci Chrystusa na krzyżu, a które pojawiają się w innych Ewangeliach. Bach, uważając je za ważne i potrzebne nie tylko dla wzbogacenia akcji swego dzieła, zapożyczył je z Ewangelii Mateuszowej.

Tekst biblijny przeplatany jest poetyckimi utworami Bartholda Heinricha Brockesa. W swym dziele Bach wykorzystał wiersze Brockesa w ariach *Von den Stricken meiner Sünden*, *Eilt ihr angefochtnen Seelen*, *Mein teurer Heiland*, *Mein Herz, in dem die ganze Welt*, *Zerfliesse, mein Herze in Fluten der Zahren* oraz w finałowym chórze *Ruht wohl, ihr heiligen Gebeine*, wprowadzając w nich jednak szereg zmian (np. starając się pogłębić kontemplacyjny wyraz arii złagodził wyrażenia, które wydawały mu się zbyt dosadne lub brutalne).

Dramatyczny charakter Pasji wynika w pierwszym rzędzie z takiegoż charakteru opisu zawartego w Janowej Ewangelii. Stąd też ogromne tempo następujących po sobie scen i wrażenie ciągłego pośpiechu.

W dziele występują trzy rodzaje narracji – przekaz ewangeliczny w postaci recytatywów i chórów *turbae*, zbiorowe komentarze tłumu, wyrażone w chórach chorałowych oraz wypowiedzi o charakterze kontemplacyjnym, zawarte w ariach.

Pod względem muzycznym Bach zastosował w tym religijnym utworze wysublimowaną instrumentację oraz szereg bardzo wyrafinowanych środków stylu koncertującego, stosowanych wcześniej w koncertach, suitach, czy sonatach. Bogactwo harmoniczne znajdujemy nawet w recytatywach typu *secco*, które są pod tym względem bardziej rozwinięte niż recytatywy ówczesnych oper włoskich i francuskich. Arie wyrażają różnorodność uczuć, od największego wzburzenia (*Ach, mein Sinn*), po wzniosłość i metafizyczny spokój (*Mein teurer Heiland*). Dramatyczne chóry oddają fanatyzm i bezład rozwścieczonego tłumu (*Kreuzige, kreuzige*).

Również pod względem budowy architektonicznej dzieło to stanowi doskonałą i potężną konstrukcję. Choral *Durch dein Gefängnis, Gottes Sohn, ist uns die Freiheit kommen* stanowi — jak pisze Nikolaus Harnoncourt — centrum, a zarazem oś symetrii całego utworu. Wokół tego chorału, stanowiącego niejako wyjaśnienie znaczenia zdarzeń składających się na Mękę Pańską, zgrupowane są chóry o tym samym lub bardzo podobnym rysunku muzycznym. Dwie arie, *Betrachte* i *Erwäge* oraz *Eilt, ihr angefochtnen Seelen* — wraz z otaczającymi je chórami, tworzą dwie ściśle odpowiadające sobie symetryczne grupy. Odcinki przed i po tej części środkowej nie są już tak konsekwentnie symetryczne, jednak łatwo dostrzec ich wzajemną zgodność, podkreślaną majestatycznym charakterem chóru wstępnego i finałowego, które otwierają i zamykają całość dzieła na wzór klamry.

Pasję wg św. Jana Bach wykonał w Lipsku co najmniej czterokrotnie, wprowadzając za każdym razem zmiany i poprawki.

Początkowo utwór rozpoczynał się chorałowym chórem *O Mensch bewein' dein Sünde gross*, który obecnie kończy pierwszą część Pasji Mateuszowej; w jego miejsce kompozytor wstawił wielki chór wstępny *Herr, unser Herrscher*. Kolejne trzy arie: *Himmel reisse,Welt erbebe!*, *Zerschmettert mich, ihr Felsen und Hügel*, *Windet euch nich so, geplagte Seelen*, Bach usunął i zastąpił innymi: *Ach, mein Sinn, Erwäge, wie sein blutgefärbter Rücken* oraz *Betrachte meine Seel*. Zakończenie stanowił wstępnie chorał *Christ, du Lamm Gottes*, włączony później do kantaty nr 23 *Du wahrer Gott und Davids Sohn* — zamiast niego pojawił się chorał końcowy *Ach, Herr, lass dein lieb Engelein*.

Ostateczna wersja dzieła została utrwalona przez Bacha w formie partytury dopiero w latach1746-49, a więc pod koniec życia kompozytora.

ꕥ ꕥ ꕥ

W charakterystyce dzisiaj słuchanego dzieła nie może zabraknąć jego zarysu teologicznego. Do tradycji należało, aby w Wielki Piątek wykonywać pasję według ewangelicznego opisu Jana Apostoła. Wprawdzie czas powstania Ewangelii Janowej datuje się na koniec I wieku, ale pewnym jest, że „zaświadczył to ten, który widział, a świadectwo jego jest prawdziwe" (J 19.35a). Autorem jest więc najmłodszy z uczniów Jezusa Chrystusa, ten, który osobiście miał z Nim styczność.

Według Janowej Ewangelii Jezus jest Słowem, które „ciałem się stało i zamieszkało wśród nas" (J 1.14). Jest to swoista apologia Chrystusa, dowodząca istnienia pierwiastka ludzkiego w Nim samym. Jezus Chrystus to nie tylko Bóg, ale i człowiek – to streszczenie całego Janowego opisu.

Także w dziele Jana Sebastiana Bacha Jezus cierpi i umiera jak człowiek. Droga Jego męki przedstawiona jest tu inaczej niż w *Pasji wg św. Mateusza*, gdzie jest czas na oddech, jest pewien ład. Tu „numery" bezpośrednio przechodzą w „numery", Jezus nie ma odpoczynku, akcja toczy się gwałtownie, bo przecież „szybko" musieli Go ukrzyżować — przed świętem Paschy. Jezus jest samotny, opuszczony. Zaparł się Go Piotr, w opisie Janowym nie ma Szymona z Cyreny pomagającego nieść krzyż, brakuje też płaczących, współczujących kobiet. Jezus nie ma wsparcia: „A On dźwigając krzyż swój szedł na miejsce, zwane Trupią Czaszką" (J 19.17).

W czasie przesłuchania słyszy zewsząd dochodzące „Kreuzige" („Ukrzyżuj") skierowane do Piłata. Ci ludzie, którym niegdyś pomagał teraz wyparli się Go - krzyk w partii chóru jest przejmujący. Dużo jest polifonii doskonale oddającej wzburzenie motłochu, chromatyzmów symbolizujących fałszywe oskarżenia. Dochodzi Go pełna ironii i cynizmu pieśń pochwalna: *Sei gegrüsset, lieber Juden König* (*Bądź pozdrowiony Królu Żydowski*), z szyderczą partią oboju.

Jak już podkreślono, Jan Sebastian Bach z „księgi męki" Pana (J 13 – 21) wybrał do umuzycznienia tylko dwa rozdziały: 18 i 19. Ograniczył więc pasję do zdrady Judasza i pojmania Jezusa w Ogrójcu, przesłuchania i sądu oraz ukrzyżowania, testamentu krzyża

i pogrzebu. Sam wybrał też chorały i teksty arii, co nie jest bez znaczenia, gdyż można zaryzykować twierdzenie, iż w ten sposób sam podkreślił co dla niego jest najważniejsze — jako dla człowieka wierzącego.

W *Pasji* można dostrzec wiele miejsc nad którymi Bach zatrzymuje się w sposób szczególny, rozważając mękę Pana — czy to w ariach, czy w chorałach. Jednak spośród nich wyróżnić można dwie kulminacje. Pierwszą z nich jest płacz Piotra, epizod którego nie znajdujemy w opisie Janowym. Piotr zaparł się swego Mistrza, nie wie co ma z sobą zrobić, jest wzburzony. Bach przypuszczalnie celowo posłużył się osobą Piotra, by ukazać żal za grzech jednostki — pojedynczego człowieka, którym każdy z nas będzie w obliczu Boga na Sądzie Ostatecznym. Druga kulminacja przypada w momencie śmierci, kiedy to nagle następuje zatrzymanie akcji na słowach Jezusa „Wykonało się". Jest to czas refleksji — kompozytor słowami zaczerpniętymi z Brockesa pyta swojego Zbawiciela o sens Jego cierpienia, drogi męki: „Czy jestem wyzwolony od śmierci? Czy przez Twoją mękę i śmierć mogę dziedziczyć Królestwo Niebieskie?". Wtórujący tej basowej arii chór prosi: „O mój drogi Panie, udziel mi Twego odkupienia. Niczego więcej nie pragnę".

Ostatni chór to kołysanka *Ruht wohl ihr heiligen Gebeine* (*Spoczywaj w pokoju święte ciało*) – „spoczywaj" po drodze męki. Kończą ją słowa o grobie, „który jest dla Ciebie [Jezusa, a może człowieka?] przeznaczony i w którym nikt nie był pochowany", a który „otwiera mi Niebiosa i zamyka przede mną piekło". To odpowiedź na wcześniejsze pytanie o sens męki — podobnie jak ostatni chorał, będący prośbą, aby ujrzeć Jezusa w pełnej chwale. Chorał „koronuje" całą Pasję tonacją Es–dur: trzy bemole to symbol trzech Osób Boskich. Jezus zwyciężył śmierć. Trójca Święta jest nadal w swojej pełni, Jezus współistnieje z Ojcem i Duchem Świętym.

Damian Stania
Agnieszka Tyńska
Magdalena Matlak
Sylwia Niezgoda

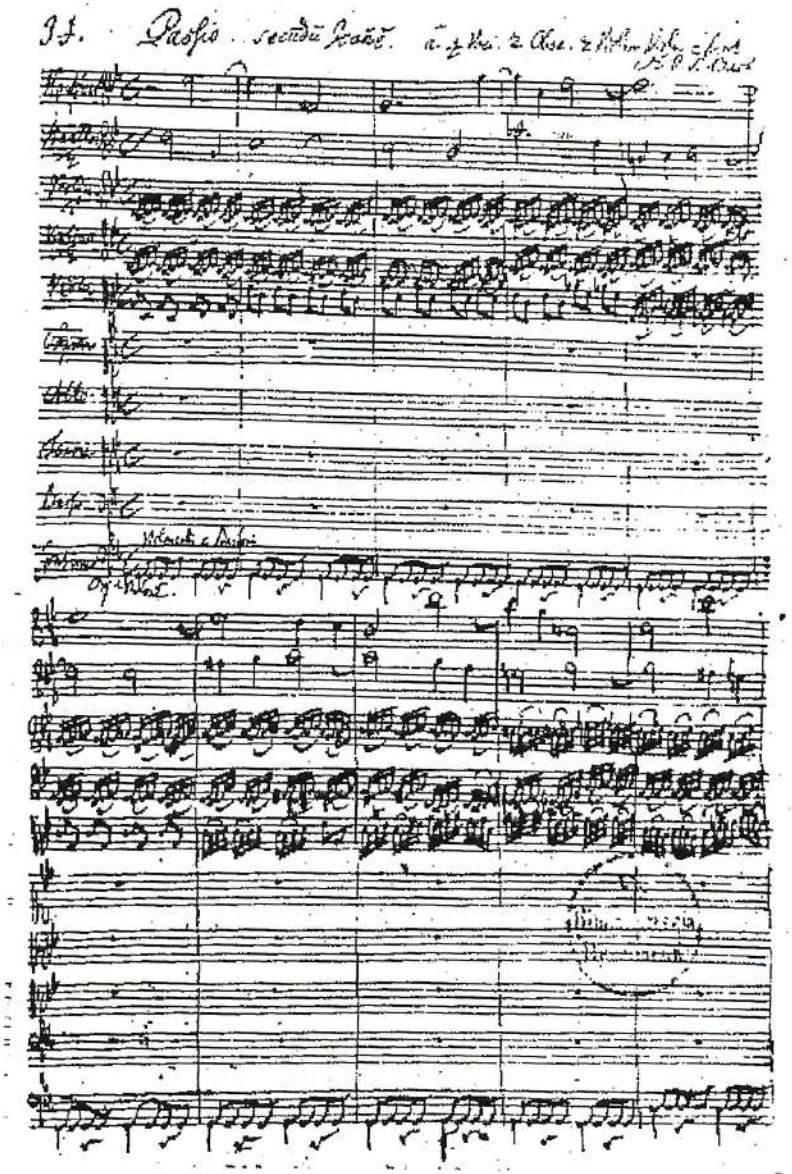

autograf partytury Pasji wg św. Jana BWV 245 Jana Sebastiana Bacha

ERST TEIL

Verrat und Gefangennahme
(Johannes 18: 1-14)

Nr 1 Chor

Herr, Herr, unser Herrscher, dessen Ruhm
In allen Landen herrlich ist!
Zeig' uns durch deine Passion,
Dass du, der wahre Gottessohn
Zu aller Zeit,
Auch in der grössten Niedrigkeit,
Verherrlicht worden bist!

Nr 2 Recitativ

Evangelist: Jesus ging mit seinen Jüngern über den Bach Kidron, da war ein Garten, darein ging Jesus und seine Jünger. Judas aber, der ihn verriet, wusste den Ort auch, denn Jesus versammelte sich oft daselbst mit seinen Jüngern. Da nun Judas zu sich hatte genommen die Schar, und der Hohenpriester und Pharisäer Diener, kommt er dahin mit Fackeln, Lampen und mit Waffen. Als nun Jesus wusste alles, was ihm begegnen sollte, ging er hinaus und sprach zu ihnen:
Jesus: Wen suchet ihr?
Evangelist: Sie Antworteten ihm:

Nr 3 Chor

Jesum von Nazareth!

Nr 4 Recitativ

Evangelist: Jesus spricht zu ihnen:
Jesus: Ich bin's!
Evangelist: Judas aber, der ihn verriet, stund auch bei ihnen. Als nun Jesus zu ihnen sprach: Ich bin's! wichen sie zurücke und fielen zu Boden. Da fragete er sie abermals:
Jesus: Wen suchet ihr?
Evangelist: Sie aber sprachen:

CZĘŚĆ PIERWSZA

Zdrada i pojmanie
(św. Jan 18: 1-14)

Nr 1 Chór

Panie, Władco nasz, którego chwały wielkiej
Pełne są wszystkie ziemie!
Wskaż nam przez swą mękę
Żeś jest prawdziwym Synem Bożym,
Po wszystkie czasy,
Nawet w najsroższym poniżeniu
Jesteś też sławiony!

Nr 2 Recytatyw

Ewangelista: Jezus wyszedł z uczniami swymi za potok Cedron. Był tam ogród, do którego wszedł On i Jego uczniowie. Także i Judasz, który Go wydał, znał to miejsce, bo Jezus i uczniowie Jego często się tam gromadzili. Judasz, otrzymawszy kohortę oraz strażników od arcykapłanów i faryzeuszów przybył tam z latarniami, pochodniami i bronią. A Jezus wiedząc o wszystkim, co miało na Niego przyjść, wyszedł naprzeciw i rzekł do nich:
Jezus: Kogo szukacie?
Ewangelista: Odpowiedzieli Mu:

Nr 3 Chór

Jezusa z Nazaretu!

Nr 4 Recytatyw

Ewangelista: Rzekł do nich Jezus:
Jezus: Ja jestem.
Ewangelista: Również i Judasz, który Go wydał, stał między nimi. Skoro więc rzekł do nich: „Ja jestem", cofnęli się i upadli na ziemię. Powtórnie ich zapytał:
Jezus: Kogo szukacie?
Ewangelista: Oni zaś powiedzieli:

Nr 5 Chor

Jesum von Nazareth!

Nr 6 Recitativ

Evangelist: Jesus antwortete:
Jesus: Ich hab's euch gesagt, dass ich's sei, suchet ihr denn mich, so lasset diese gehen!

Nr 7 Choral

O grosse Lieb', O Lieb' ohn alle Masse,
Die dich gebracht auf diese Marterstrasse!
Ich lebte mit der Welt in Lust und Freuden,
Und du musst leiden!

Nr 8 Recitativ

Evangelist: Auf dass das Wort erfüllet würde, welches er sagte: Ich habe der keine verloren, die du mir gegeben hast. Da hatte Simon Petrus ein Schwert, und zog es aus, und schlug nach des Hohenpriesters Knecht, und hieb ihm sein recht' Ohr ab; und der Knecht hiess Malchus. Da sprach Jesus zu Petro:
Jesus: Stecke dein Schwert in die Scheide! Soll ich den Kelch nicht trinken, den mir mein Vater gegeben hat?

Nr 9 Choral

Dein Will' gescheh', Herr Gott, zugleich
Auf Erden wie im Himmelreich,
Gib uns Geduld in Leidnszeit,
Gehorsamsein in Lieb und Leid;
Wehr' und steur' allem Fleish und Blut,
Das wider deinen Willen tut!

Nr 10 Recicativ

Evangelist: Die Schar aber und der Oberhauptmann, und die Diener der Juden nahmen Jesum und bunden ihn, und führeten ihn aufs erste zu Hannas, der war Caiphas Schwäher, welcher des Jahres Hoherpriester war. Es war aber Caiphas, der den Juden riet, es

Nr 5 Chór

Jezusa z Nazaretu!

Nr 6 Recytatyw

Ewangelista: Jezus odrzekł:
Jezus: Powiedziałem wam, że Ja jestem. Jeżeli więc Mnie szukacie, pozwólcie tym odejść!

Nr 7 Chorał

Wielka miłości, miłości bez miary,
Co Cię przywiodła na drogę męki tej!
W świecie żyłem złud, Uciech i rozkoszy,
Zaś Ty cierpiałeś!

Nr 8 Recytatyw

Ewangelista: Stało się tak, aby się wypełniło słowo, które wypowiedział: „Nie utraciłem żadnego z tych, których mi dałeś". Wówczas Szymon Piotr, mając przy sobie miecz, dobył go, uderzył sługę arcykapłana i odciął mu prawe ucho. A słudze było na imię Malchos. Na to rzekł Jezus do Piotra:
Jezus: Schowaj miecz do pochwy! Czyż nie mam pić kielicha, który mi podał Ojciec?

Nr 9 Chorał

Niech Twa wola będzie, Panie,
Tak na ziemi jak i w niebie.
Daj cierpliwość w czas cierpienia,
Posłuch w bólu i miłości,
Chroń i rządź krwią naszą, ciałem,
Co wbrew Twojej czynią woli!

Nr 10 Recytatyw

Ewangelista: Wówczas kohorta oraz trybun razem ze strażnikami żydowskimi pojmali Jezusa, związali Go i zaprowadzili najpierw do Annasza. Był on bowiem teściem Kajfasza, który owego roku pełnił urząd arcykapłański. Właśnie Kajfasz poradził Żydom, że warto, aby jeden

wäre gut, dass ein Mensch würde umbracht für das Volk.

Nr 11 Arie (alt)

Von den Stricken meiner Sünden
Mich zu etbinden,
Wird mein Heil gebunden.
Mich von allen Lasterbeulen
Völlig zu heilen,
Lässt er sich verwunden.

człowiek zginął za naród.

Nr 11 Aria (alt)

Aby z więzów moich grzechów
Mnie uwolnić,
Zbawca mój wiązany.
Aby z wszelkich mych występków
Całkiem mnie uleczyć,
Zezwala siebie ranić.

Verleugnung des Petrus

(Johannes 18: 15-27; Matthäus 26, 75)

Nr 12 Recitativ

Evangelist: Simon Petrus aber folgete Jesu nach, und ein and'rer Jünger.

Nr 13 Arie (sopran)

Ich folge dir gleichfalls
Mit freudigen Schritten
Und lasse dich nicht,
Mein Leben, mein Licht.
Befördre den Lauf
Und höre nicht auf,
Selbst an mir zu ziehen,
Zu schieben, zu bitten.

Nr 14 Recitativ

Evangelist: Derselbige Jünger war dem Hohenpreiester bekannt, und ging mit Jesu hinein in des Hohenpreiesters Palast, Petrus aber stund draussen vor der Tür. Da ging der andere Jünger, der dem Hohenpriester bekannt war, hinaus, und redete mit der Türhüterin und führete Petrum hinein. Da sprach die Magd, die Türhütrein, zu Petro:
Magd: Bist du nich dieses Menschen Jünger einer?
Evangelist: Er spracht:
Petrus: Ich bin's nicht!

Zaparcie się Piotra

(Św. Jan 18: 15-27; Św. Mateusz 26: 75)

Nr 12 Recytatyw

Ewangelista: A szedł za Jezusem Szymon Piotr razem z innym uczniem.

Nr 13 Aria (sopran)

Podążam za Tobą
Szczęsnymi krokami
Nie opuszczę Cię,
Życie me, Światło.
Ożywiaj mój krok
I nie przestawaj
Mnie ciągnąć ku sobie,
Nakłaniać, zapraszać.

Nr 14 Recytatyw

Ewangelista: Uczeń ten był znany arcykapłanowi i dlatego wszedł za Jezusem na dziedziniec arcykapłana, podczas gdy Piotr zatrzymał się przed bramą na zewnątrz. Wszedł więc ów drugi uczeń, znany arcykapłanowi, pomówił z odźwierną i wprowadził Piotra do środka.
A służąca odźwierna rzekła do Piotra:

Służąca: Czy może i ty jesteś jednym z uczniów tego człowieka?
Ewangelista: On odpowiedział:
Piotr: Nie jestem!

Evangelist: Es stunden aber die Knechte und Diener, und hatten ein Kohlfeu'r gemacht, (denn es war kalt) und wärmeten sich. Petrus aber stund bei ihnen, und wärmete sich. Aber der Hohepriester fragte Jesum um seine Jünger und um seine Lehre. Jesus antwortete ihm:
Jesus: Ich habe frei, öffentlich geredet vor der Welt. Ich habe allezeit gelehret in der Schule und in dem Tempel, da alle Juden zusammen kommen, und habe nichts in Verborg'nen geredt. Was fragest du mich darum? Frage die darum, die gehöret haben, was ich zu ihnen geredet habe; siehe; dieselbigen wissen, was ich gesaget habe?
Evangelist: Als er aber solches redete, gab der Dienner einer, die dabei stunden, Jesu einen Backenstreich, und sprach:
Diener: Solltest du dem Hohenpriester also antworten?
Evangelist: Jesus aber antwortete:
Jesus: Hab' ich über geredt, so beweise es, dass es böse sei, hab' ich aber recht geredt, was schlägest du mich?

Nr 15 Choral

Wer hat dich so geshlagen,
Mein Heil, und dich mit Plagen
So über zugericht't?
Du bist ja nicht ein Sünder,
Wie wir und unsre Kinder,
Von Missetaten weisst du nicht.
Ich, ich und meine Sünden,
Die sich wie Körnlein finden
Des Sandes an dem Meer,
Die haben dir erreget
Das Elend, das dich schläget,
Und das betrübte Marterheer.

Nr 16 Recitativ

Evangelist: Und Hannas sandte ihn gebunden zu dem Hohenpriester Caiphas. Simon Petrus stund wärmete sich, da sprachen sie zu ihm:

Ewangelista: A ponieważ było zimno, strażnicy i słudzy rozpaliwszy ognisko stali przy nim i grzali się. Wśród nich stał także Piotr i grzał się. Arcykapłan więc zapytał Jezusa o Jego uczniów i o Jego naukę. Jezus mu odpowiedział:

Jezus: Ja przemawiałem jawnie przed światem. Uczyłem zawsze w synagodze i w świątyni, gdzie się gromadzą wszyscy Żydzi. Potajemnie zaś nie uczyłem niczego. Dlaczego Mnie pytasz? Zapytaj tych, którzy słyszeli, co im mówiłem. Oto oni wiedzą, co powiedziałem.

Ewangelista: Gdy to powiedział, jeden ze sług obok stojących spoliczkował Jezusa, mówiąc:

Sługa: Tak odpowiadasz arcykapłanowi!

Ewangelista: Odrzekł mu Jezus:
Jezus: Jeżeli źle powiedziałem, udowodnij, co było złego. A jeżeli dobrze, to dlaczego Mnie bijesz?

Nr 15 Chorał

Któż posłał Ci policzek,
Mój Zbawco, i w udręce
Tak osąd wydał zły?
Nie jesteś wszak grzesznikiem,
Jak my i dzieci nasze
I nie znasz czym występek jest.
Ja, ja i grzechy moje,
Co są jak owe ziarnka
W piaszczystych brzegach mórz.
To one Ci przydały
Niedoli, co w Cię bije,
I smutku niezliczonych mąk.

Nr 16 Recytatyw

Ewangelista: Następnie Annasz wysłał Go związanego do arcykapłana Kajfasza. A Szymon Piotr stał i grzał się [przy ogniu]. Powiedzieli wówczas do niego:

Nr 17 Chor

Bist du nicht seiner Jünger einer?

Nr 18 Recitativ

Evangelist: Er leugnete aber und sprach:
Petrus: Ich bin's nicht!
Evangelist: Spricht des Hohenpriesters Knecht einer, ein Gefreund'ter des, dem Petrus das Ohr abgehauen hatte:
Diener: Sahe ich dich nicht im Garten bei ihm?
Evangelist: Da veleugnete Petrus abermal, und alsobald krähete der Hahn. Da gedachte Petrus an die Worte Jesu, und ging hinaus und weinete bitterlich.

Nr 19 Arie (tenor)

Ach, mein Sinn,
Wo willt du endlicht hin,
Wo soll ich mich erquicken?
Bleib' ich hier,
Oder wünsch' ich
Mir Berg und Hügel auf den Rücken?
Bei der Welt ist gar kein Rat,
Und im Herzen
Steh die Schmerzen
Meiner Missetat,
Weil der Knecht denn Herrn vereugnet hat.

Nr 20 Choral

Petrus, der nicht denkt zurück,
Seinen Gott verneinet,
Der doch auf ein'n ernsten Blick,
Bilerlichten weinet:
Jesu, blicke mich auch an,
Wenn ich nicht will büssen;
Wenn ich Böses hab' getan,
Rühre mein Gewissen.

Nr 17 Chór

Czy i ty nie jesteś jednym z Jego uczniów?

Nr 18 Recytatyw

Ewangelista: On zaprzeczył mówiąc:
Piotr: Nie jestem.
Ewangelista: Jeden ze sług arcykapłana, krewny tego, któremu Piotr odciął ucho, rzekł:
Sługa: Czyż nie ciebie widziałem razem z Nim w ogrodzie?
Ewangelista: Piotr znowu zaprzeczył i natychmiast kogut zapiał. Wspomniał Piotr na słowo Jezusa i wyszedł na zewnątrz i gorzko zapłakał.

Nr 19 Aria (tenor)

Ach, myśli moja
Dokądże zmierzać chcesz,
Gdzież mam pokrzepić się?
Czy zostać tu,
Czy zechcieć raczej
Na plecy brać góry, wzgórza?
Próżno w świecie szukać rady,
A zaś w sercu
Ciąży ból
Mego występku,
Bo sługa zaparł się Pana.

Nr 20 Chorał

Piotr, co zbywszy myśli bieg, wyparł swego Boga się,
Lecz w spojrzeniu pierwszym już
Gorzko wnet rozpłakał się:
Jezu wejrzyj na mnie też,
Gdy pokucie przeczy coś,
Kiedy czynię jakieś zło,
Mym sumieniem wzrusz na wskroś.

ZWEITER TEIL

Verhör und Gesselung
(Johannes 18: 28-40; 19: 1)

Nr 21 Choral

Christus, der uns selig macht,
Kein Bös's hat begangen
Der ward für uns in der Nacht
Als ein Dieb gefangen,
Geführt vor gottlesse Leut'
Und fälschlicht verklaget;
Verlacht, verhöhnt und verspeit,
Wie denn die Schrift saget.

Nr 22 Recitativ

Evangelist: Da führeten sie Jesum von Caiphas vor das Richthaus, und es war frühe. Und sie gingen nicht in das Richthaus, auf dass sie nicht unrein würden, sondern Ostern essen möchten. Da ging Pilatus zu ihnen hinaus und sprach:
Pilatus: Was bringet ihr für Klage wider diesen Menschen?
Evangelist: Sie antworteten und sprachen zu ihm:

Nr 23 Chor

Wäre dieser nicht ein Übeltäter, wir hätten dir ihn nicht überantwortet.

Nr 24 Recitativ

Evangelist: Da sprach Pilatus zu ihnen:
Pilatus: So nehmet ihr ihn hin und richtet ihn nach eurem Gesetze.
Evangelist: Da sprachen die Juden zu ihm:

Nr 25 Chor

Wir dürfen niemand töten.

Nr 26 Recitativ

Evangelist: Auf dass erfüllet würde das wort

CZĘŚĆ DRUGA

Przesłuchanie i biczowanie
(św. Jan 18: 28-40; 19:1)

Nr 21 Chorał

Chrystus, co jest szczęściem nam,
Wszak zła nie uczynił,
On to dla nas w ciemną noc
Jak złodziej był wzięty,
Przed bezbożnych słany był
Falszywie skarżony,
Lżony i wyśmiany był,
Jak Pisma chcą strony.

Nr 22 Recytatyw

Ewangelista: Od Kajfasza zaprowadzili Jezusa do pretorium. A było to wczesnym rankiem. Oni sami jednak nie weszli do pretorium, aby się nie skalać, lecz aby móc spożyć Paschę. Piłat wyszedł do nich na zewnątrz i rzekł:
Piłat: Jaką skargę wnosicie przeciwko temu człowiekowi?
Ewangelista: W odpowiedzi rzekli:

Nr 23 Chór

Gdyby to nie był złoczyńca, nie wydalibyśmy Go tobie.

Nr 24 Recytatyw

Ewangelista: Piłat więc rzekł do nich:
Piłat: Weźcie Go wy i osądźcie według swojego prawa!
Ewangelista: Odpowiedzieli mu Żydzi:

Nr 25 Chór

Nam nie wolno nikogo zabić.

Nr 26 Recytatyw

Ewangelista: Tak miało się spełnić słowo Jezusa,

Jesu, welches er sagte, da er deutete, welches Todes er sterben würde. Da ging Pilatus wieder hinein in das Richthaus, und rief Jesu, und sprach zu ihm:
Pilatus: Bist du der Juden König?
Evangelist: Jesus antwortete:
Jesus: Redest du das von dir selbst oder haben's dir andere von mir gesagt?
Evangelist: Pilatus antwortete:
Pilatus: Bin ich ein Jude? Dein Volk und die Hohenpriester haben dich mir überantwortet; was hast du getan?
Evangelist: Jesus antwortete:
Jesus: Mein Reich ist nicht von dieser Welt; wäre mein Reich von diese Welt, meine Diener würden darob kämpfen, dass ich den Juden nicht überantwortet würde! Aber, nun ist mein Reich nicht von dannen.

Nr 27 Choral

Ach, grosser König, gross zu allen Zeiten,
Wie kann ich g'nugsam diese
Treu'ausbreiten?
Kein's Menschen Herze mag indes ausdenken,
Was dir zu schenken.
Ich kann's mit meinen Sinnen nicht
erreichen,
Womit doch dein Erbarmen zu vergeistaten.
Wie kann ich dir denn deine Liebestaten
Im Werk erstatten?

Nr 28 Recitativ

Evangelist: Da sprach Pilatus zu ihm:
Pilatus: So bist du dennoch ein König?
Evangelist: Jesus antwortete:
Jesus: Du sagst's, ich bin ein König. Ich bin dazu geboren und in die Welt kommen, dass ich die Wahrheit zeugen soll. Wer aus der Wahrheit ist, der höret meine Stimme.
Evangelist: Spricht Pilatus zu ihm:
Pilatus: Was ist Wahrheit?
Evangelist: Und da er das gesaget, ging er

w którym zapowiedział, jaką śmiercią miał umrzeć. Wtedy powtórnie wszedł Piłat do pretorium, a przywoławszy Jezusa rzekł do Niego:
Piłat: Czy Ty jesteś Królem Żydowskim?
Ewangelista: Jezus odpowiedział:
Jezus: Czy to mówisz do siebie, czy też inni powiedzieli ci o Mnie?
Ewangelista: Piłat odparł:
Piłat: Czy ja jestem Żydem? Naród Twój i arcykapłani wydali mi Ciebie. Coś uczynił?

Ewangelista: Odpowiedział Jezus:
Jezus: Królestwo moje nie jest z tego świata. Gdyby królestwo moje było z tego świata, słudzy moi biliby się, abym nie został wydany Żydom. Teraz zaś królestwo moje nie jest stąd.

Nr 27 Chorał

Ach wielki królu, wielki po wsze czasy,
Jak mogę wierność taką dość rozsławić?
Bo ludzkie serce żadne wszak nie pojmie,
Co dać Ci w darze.
Swymi zmysłami nie umiem ogarnęć,
Z czym mógłbym zrównać Twoje
zmiłowanie.
Jakże więc mogę czyny Twej miłości
Mym czynem oddać?

Nr 28 Recytatyw

Ewangelista: Piłat zatem powiedział do niego:
Piłat: A więc jesteś królem?
Ewangelista: Odpowiedział Jezus:
Jezus: Tak, jestem królem. Ja się na to narodziłem i na to przyszedłem na świat, aby dać świadectwo prawdzie. Każdy, kto jest z prawdy, słucha mojego głosu.
Ewangelista: Rzekł do Niego Piłat:
Piłat: Cóż to jest prawda?
Ewangelista: To powiedziawszy wyszedł

wieder hinaus zu den Juden und spricht zu ihnen:
Pilatus: Ich finde keine Schuld an ihm. Ihr habt aber eine Gewohnheit, dass ich euch einen losgebe: wollt ihr nun, dass ich euch der Juden König losgebe?
Evangelist: Da schrieen sie wieer allesamt und sprachen:

Nr 29 Chor

Nicht diesen, sondern Barrabam!

Nr 30 Recitativ

Evangelist: Barrabas aber war ein Mörder. Da nahm Pilatus Jesum und geisselte ihn.

Nr 31 Arioso (bass)

Betrachte, meine Sell', mit ängstlichem
Vorgnügen,
Mit bitt'rer Lust und halb beklemmt von
Herzen,
Dein höchstes Gut in Jesu Schmerzen,
Wie dir auf Dornen, so ihn stechen,
Die Himmelsschlüsselblume blüht;
Du kannst viel süsse Frucht von seiner Wermut
brechen,
Drum sieh' ohn' Unterlass auf ihn.

Nr 32 Arie (~~tenor~~) soprano

Erwäge, wie sein blutgefärbter Rücken
In allen Stükken
Dem Himmel gleiche geth.
Daran, nachdem die Wasserwogen
Von unsrer Sündflut sich verzogen,
Der allerschönste Regenbogen
Als Gottes Gnadenzeichen steht!

powtórnie do Żydów i rzekł do nich:

Piłat: Ja nie znajduję w Nim żadnej winy. Jest zaś u was zwyczaj, że na Paschę uwalniam wam jednego [więźnia]. Czy zatem chcecie, abym wam uwolnił Króla Żydowskiego?
Ewangelista: Oni zaś powtórnie zawołali:

Nr 29 Chór

Nie tego, lecz Barabasza!

Nr 30 Recytatyw

Ewangelista: A Barabasz był zbrodniarzem. Wówczas Piłat wziął Jezusa i kazał Go ubiczować.

Nr 31 Arioso (bas)

Rozważaj, duszo moja, z lękliwą uciechą,
Z gorzką rozkoszą i na wpół ściśniętym sercem,
Swój największy skarb w cierpieniu Jezusa.
Jak z cierni, co Go kłują,
Wykwitają wraz pierwiosnki nieba;
Z goryczy Jego czerpać możesz słodki owoc.
Więc patrz na Niego ciągle już.

Nr 32 Aria (tenor)

Rozważaj, jak Jego skrwawione plecy
W każdym skrawku
Niebo na myśl przywodzą.
Gdy zaś wreszcie fale wód
Powodzi naszych grzechów przejdą,
Najpiękniejsza tęcza wstaje
Jako Łaski Bożej znak!

Verteilung und Kreuzigung
(Johannes 19: 2-22)

Nr 33 Recitativ

Evangelist: Und die Kriegsknechte flochten eine Krone von Dornen, und setzten sie auf sein Haupt, und legten ihm ein Purpurkleid an, und sprachen:

Nr 34 Chor

Sei gegrüsset, lieber Judenkönig!

Nr 35 Recitativ

Evangelist: Und gaben ihm Backenstreiche. Da ging Pilatus wieder heraus und sprach zu ihnen:
Pilatus: Sehet, ich führe ihn heraus zu euch, dass ihr erkennet, dass ich keine Schuld an ihm finde.

Evangelist: Also ging Jesus heraus, und trug eine Dornenkrone und Purpurkleid. Und er sprach zu ihnen:
Pilatus: Sehet, welch ein Mensch!
Evangelist: Da ihn die Hohenpriester und die Diener sahen, schrieen sie und sprachen:

Nr 36 Chor

Kreuzige! Kreuzige!

Nr 37 Recitativ

Evangelist: Pilatus sprach zu ihnen:
Pilatus: Nehmet ihr ihn hin und kreuziget ihn; denn ich finde keine Schuld an ihm!
Evangelist: Die Juden antworteten ihm:

Nr 38 Chor

Wir haben ein Gesetz, und nach dem Gesetz soll er sterben, denn er hat sich selbst zu Gottes Sohn gemacht.

Skazanie i Ukrzyżowanie
(Św. Jan 19: 2-22)

Nr 33 Recytatyw

Ewangelista: A żołnierze uplotłszy koronę z cierni, włożyli Mu ją na głowę i okryli Go płaszczem purpurowym. Potem podchodzili do Niego i mówili:

Nr 34 Chór

Witaj, Królu Żydowski!

Nr 35 Recytatyw

Ewangelista: I policzkowali Go. A Piłat ponownie wyszedł na zewnątrz i przemówił do nich:
Piłat: Oto wyprowadzam Go do was na zewnątrz, abyście poznali, że ja nie znajduję w Nim żadnej winy.
Ewangelista Jezus wyszedł więc na zewnątrz, w koronie cierniowej i płaszczu purpurowym.
Piłat rzekł do nich:
Piłat: Oto człowiek!
Ewangelista: Gdy Go ujrzeli arcykapłani i słudzy, zawołali:

Nr 36 Chór

Ukrzyżuj! Ukrzyżuj!

Nr 37 Recytatyw

Ewangelista: Rzekł do nich Piłat:
Piłat: Weźcie Go i sami ukrzyżujcie! Ja bowiem nie znajduję w Nim winy.
Ewangelista: Odpowiedzieli mu Żydzi:

Nr 28 Chór

My mamy Prawo, a według Prawa powinien On umrzeć, bo sam siebie uczynią Synem Bożym.

Nr 39 Recitativ

Evangelist: Da Pilatus das Wort hörete, fürchtet' er sich noch mehr; und ging wieder hinein in das Richthaus, und sprach zu Jesu:
Pilatus: Von wannen bist du?
Evangelist: Aber Jesus gab ihm keine Antwort. Da sprach Pilatus zu ihm:
Pilatus: Redest du nicht mit mir? weissest du nicht, dass ich Macht habe, dich zu kreuzigen, und Macht habe, dich loszugeben?
Evangelist: Jesus antwortete:
Jesus: Du hättest keine Macht über mich, wenn sie dir micht wäre von oben herab gegeben; darum, der micht dir überantwortet hat, der hat's gröss're Sünde.
Evangelist: Von dem an trachtete Pilatus, wie er ihn losliesse.

Nr 40 Choral

Durch dein Gefängnis, Gottes Sohn,
Ist uns die Freiheit kommen;
Dein Kerker ist der Gnadenthron;
Die Freistatt aller Frommen;
Denn gingst du nicht die Knechtschaft ein,
Müsst' unsre Knechtschaft ewig sein.

Nr 41 Recitativ

Evangelist: Die Juden aber schrieen und sprachen:

Nr 42 Chor

Lässest du diesen los, so bist du des Kaisers Freund nicht; denn wer sich zum Könige machet, der ist wider den Kaiser.

Nr 43 Recitativ

Evangelist: Da Pilatus das Wort hörete, führete er Jesum heraus, und setzte sich auf den Richtstuhl, an der Stätte, die da heisset: Hochpflaster, auf Ebräisch aber: Gabbatha. Es war aber der Rüsttag in Ostern, um die sechste Stunde, und er spricht zu den Juden:

Nr 39 Recytatyw

Ewangelista: Gdy Piłat usłyszał te słowa, uląkł się jeszcze bardziej. Wszedł znów do pretorium i zapytał Jezusa:
Piłat: Skąd Ty jesteś?
Ewangelista: Jezus jednak nie dał mu odpowiedzi. Rzekł więc Piłat do Niego:
Piłat: Nie chcesz mówić ze mną! Czy nie wiesz, że mam władzę uwolnić Ciebie i mam władzę Ciebie ukrzyżować?
Ewangelista: Jezus odpowiedział:
Jezus: Nie miałbyś żadnej władzy nade Mną, gdyby ci jej nie dano z góry. Dlatego większy grzech ma ten, który mnie wydał tobie.

Ewangelista: Odtąd Piłat usiłował Go uwolnić.

Nr 40 Chorał

Z Twym Pojmaniem, Synu Boży,
Nadeszła Wolność dla nas,
Więzieniem Twoim Boży Tron,
Ucieczka Bogobojnych;
Gdybyś w niewolę nie szedł sam,
Wieczna niewola byłaby nam.

Nr 41 Recytatyw

Ewangelista: Żydzi jednak zawołali:

Nr 42 Chór

Jeżeli Go uwolnisz, nie jesteś przyjacielem Cezara. Każdy, kto się czyni królem, sprzeciwia się Cezarowi.

Nr 43 Recytatyw

Ewangelista: Gdy więc Piłat usłyszał te słowa, wyprowadził Jezusa na zewnątrz i zasiadł na trybunale, na miejscu zwanym Lithostrotos, po hebrajsku Gabbata. Był to dzień Przygotowania Paschy, około godziny szóstej. I rzekł do Żydów:

Pilatus: Sehet, das ist eurer König!
Evangelist: Sie schrieen aber:

Nt 44 Chor

Weg, weg mit dem, kreuzige ihn!

Nr 45 Recitativ

Evangelist: Spricht Pilatus zu ihnen:
Pilatus: Soll ich euren König kreuzigen?
Evangelist: Die Hohenpriester antworteten:

Nr 46 Chor

Wir haben keinen König denn den Kaiser.

Nr 47 Recitativ

Evangelist: Da überantwortete er ihn, dass er gekreuziget würde. Sie nahmen aber Jesum und führeten ihn hin. Und er trug sein Kreuz und ging hinaus zur Stätte, die da heisset: Schädelstätt', welche heisset auf Ebräisch: Golgatha!

Nr 48 Arie (bass) mit Chor

Eilt, ihr angefocht'nen Seelen,
Geht aus euren Marterhöhlen,
Eilt, - Wohin? - nach Golgatha!
Nehmet an des Glaubens Flügel,
Flieht - Wohin? - zum Kreuzes Hügel,
Eure Wohlfahrt blüht allda!

Nr 49 Recitativ

Evangelist: Allda kreuzigten sie ihn, und mit ihm zween Andere zu beiden Seiten, Jesum aber mitten inne. Pilatus aber schrieb eine Überschrift, und setzte sie auf das Kreuz, und war geschrieben: Jesus von Nazareth, der Juden König. Diese Ü berschrift lasen viel Juden, denn die Stäte war nahe bei der Stadt, da Jesus gekreuziget ist. Und es war geschrieben auf ebräsche, griechshe und lateinische Sprache. Da sprachen die Hohenpriester der Juden zu Pilato:

Piłat: Oto król wasz!
Ewangelista: A oni krzyczeli:

Nr 44 Chór

Precz! Precz! Ujrzyżuj Go!

Nr 45 Recytatyw

Ewangelista: Piłat rzekł do nich:
Piłat: Czyż króla waszego mam ukrzyżować?
Ewangelista: Odpowiedzieli arcykapłani:

Nr 46 Chór

Poza Cezarem nie mamy króla.

Nr 47 Recytatyw

Ewangelista: Wtedy więc wydał Go im, aby Go ukrzyżowali. Zabrali zatem Jezusa. A on sam dźwigając krzyż wyszedł na miejsce zwane Miejscem Czaszki, które po hebrajsku nazywa się Golgota.

Nr 48 Aria (bas) z chórem

Spieszcie wraz, żebracze dusze,
Wyjdźcie z jaskiń swoich mąk,
Spieszcie - Dokąd? - na Golgotę!
Sprawcie sobie skrzydła wiary,
Lećcie - Gdzie? - na Wzgórze Krzyża,
Wasze dobro kwitnie tam!

Nr 49 Recytatyw

Ewangelista: Tam Go ukrzyżowano, a z Nim dwóch innych, z jednej i drugiej strony, pośrodku zaś Jezusa. Wypisał też Piłat tytuł winy i kazał go umieścić na krzyżu. A było napisane: „Jezus Nazarejczyk, Król Żydowski". Ten napis czytało wielu Żydów, ponieważ miejsce, gdzie ukrzyżowano Jezusa, było blisko miasta. A było napisane w języku hebrajskim, łacińskim i grackim. Arcykapłani żydowscy mówili do Piłata:

Nr 50 Chor

Schreibe nicht: der Juden König, sondern dass er gesaget habe: Ich bin der Juden König!

Nr 51 Recitativ

Evangelist: Pulatus antwortete:
Pilatus: Was ich geschrieben habe, das habe ich geschrieben.

Nr 52 Choral

In meines Herzens Grunde,
Dein Nam'und Kreutz allein
Funkelt all Zeit und Stunde,
Drauf kann ich fröhlich sein.
Erschein' mir in dem Bilde
Zu Trost in meiner Not,
Wie du, Herr Christ, so milde,
Dich hast geblut't zu Tod.

Tod Jesu
(Johannes 19: 23-30)

Nr 53 Recitativ

Evangelist: Die Kriegsknechte aber, da sie Jesum gekreuziget hatten, nahmen seine Kleider und machten vier Teile, einem jeglichen Kriegesknechte sein Teil, dazu auch den Rock. Der Rock aber war ungenähet, von oben an gewürket durch und durch. Da sprachen sie unterinander:

Nr 54 Chor

Lasset uns den nicht zerteilen, sondern darum losen, wess er sein soll.

Nr 55 Recitativ

Evangelist: Auf dass erfüllet würde die Schrift, die da saget: *Sie haben meine Kleider unter sich geteilet, und haben über meinen Rock das Los geworfen*. Solches taten die Kriegesknechte. Es

Nr 50 Chór

Nie pisz: Król Żydowski, ale że On powiedział: Jestem Królem Żydowskim!

Nr 51 Recytatyw

Ewangelista: Odparł Piłat:
Piłat: Com napisał, napisałem.

Nr 52 Chorał

W mojego serca głębi,
Twe imię oraz krzyż
Jedynie ślnią na zawsze,
Więc wesół mogę być.
Ukazuj w wizerunku
Na ulgę w nędzy mej, Jak Ty, o Chryste, z wolna
Krwawiłeś się na śmierć

Śmierć Jezusa
(Św. Jan 19: 23-30)

Nr 53 Recytatyw

Ewangelista: Żołnierze zaś, gdy ukrzyżowali Jezusa, wzięli Jego szaty i odzielili na cztery części, dla każdego żołnierza po części; wzięli także tunikę. Tunika zaś nie była szyta, ale cała tkana od góry do dołu. Mówili więc między sobą:

Nr 54 Chór

Nie rozdzierajmy jej, ale rzućmy o nią losy, do kogo ma należeć.

Nr 55 Recytatyw

Ewangelista: Tak miały się wypełnić słowa Pisma: *Podzielili między siebie szaty, a los rzucili o moją suknię*. To właśnie uczynili żołnierze. A obok krzyża Jezusowego stały:

stund aber bei dem Kreuze Jesu seine Mutter und seiner Mutter Schwester, Maria, Cleophas Weib, und Maria Magdalena. Da nun Jesus seine Mutter sahe und den Jünger dabei stehen, der er lieb hatte, spricht er zu seiner Mutter:
Jesus: Weib! siehe, das ist dein Sohn!
Evangelist: Darnach spricht er zu dem Jünger:
Jesus: Siehe, das ist deine Mutter!

Nr 56 Choral

Er nahm alles wohl in acht
In der letzten Stunde,
Seine Mutter noch bedacht,
Setzt ihr ein'n Vormunde.
O Mensch, mache Richtigkeit,
Gott und Menschen liebe,
Stirb darauf ohn' ales Leid,
Und dich nicht betrübe.

Nr 57 Recitativ

Evangelist: Und von Stund' an nahm sie der Jünger zu sich. Darnach, als Jesus wusste, dass schon alles vollbracht war, dass die Schrift erfüllet würde, spricht er:
Jesus: Micht dürstet!
Evangelist: Da stund ein Gefässe voll Essigs. Sie fülleten aber einen Schwamm mit Essig und legten ihn um einen Isoppen und hielten es ihm dar zum Munde. Da nun Jesus den Essig genommet hatte, sprach er:
Jesus: Es ist vollbracht!

Nr 58 Arie (alt)

Es ist vollbracht!
O Trost für die gekränket Seelen!
Die Trauernacht
Lässt mich die letzte Stunde zählen.
Der Held aus Juda siegt mit Macht,
Und schliesst den Kampf.
Es ist vollbracht!

Matka Jego i siostra Matki Jego, Maria, żona Kleofasa, i Maria Magdalena. Kiedy więc Jezus ujrzał Matkę i stojącego obok Niej ucznia, którego miłował, rzekł do Matki:

Jezus: Niewiasto, oto syn Twój!
Ewangelista: Następnie rzekł do ucznia:
Jezus: Oto Matka twoja!

Nr 56 Chorał

Pod uwagę wszystko wziął
Gdy ostatnia chwila szła,
O swej Matce myślał też,
Opiekuna wskazał Jej.
Czyń co prawe, człecze, więc,
Boga, ludzi miłuj wciąż
I umieraj już bez mąk,
Smutku wyzbywając się.

Nr 57 Recytatyw

Ewangelista: I od tej godziny uczeń wziął Ją do siebie. Potem Jezus świadom, że już wszystko się dokonało, aby się wypełniło Pismo, rzekł:

Jezus: Pragnę!
Ewangelista: Stało tam naczynie pełne octu. Nałożono więc na hizop gąbkę pełną octu i do ust Mu podano. A gdy Jezus skosztował octu, rzekł:

Jezus: Wykonało się!

Nr 58 Aria (alt)

Wykonało się!
O pociecho skołatanych dusz!
Noc żałobna
Ostatnie zlicza już godziny.
Bohater z Judy ma zwycięstwa moc
I kończy walkę swą.
Wykonało się!

Nr 59 Recitativ

Evangelist: Und neigte das Haupt und verschied.

Nr 60 Arie (bass) mit Chor

Bass: Mein teurer Heiland, lass dich fragen:
Da du nun mehr an's Kreuz geschlagen
Und selbst gesaget:
Es ist vollbracht!
Bin ich vom Sterben frei gemacht?
Kann ich durch deine Pein und Sterben
Das Himmelreich ererben?
Ist aller Welt Erlösung da?
Du kannst vor Schmerzen zwar nichts sagen,
Doch neigest du das Haupt
Und sprichst stillschweigend: ja!
Chor: Jesu der du warest tot,
Lebest nun ohn' Ende,
In der letzten Todesnot
Nirgend mich hinwende,
Als zu dir, der mich versühnt!
O mein trauter Herre!
Gieb mir nur, was du verdient,
Mehr ich nicht begehre!

Grablegung
(Matthäus 27: 51-52; Johannes 19: 31-42)

Nr 61 Recitativ

Evangelist: Und siehe da, der Vorhang in Tempel zerriss in zwei Stück von oben an bis unten aus. Und die Erde erbebete, und die Felsen zerrissen, und die Gräber taten sich auf, und stunden auf viele Lieber der Heiligen.

Nr 62 Arioso (tenor)

Mein Herz, in dem die ganze Welt
Bei Jesu Leiden gleich falls leidet,
Die Sonne sich in Trauer kleidet,
Der Vorhang reisst, der Fels zerfällt,

Die Erde bebt, die Gräber spalten,

Nr 59 Recytatyw

Ewangelista: I skłoniwszy głowę oddał ducha.

Nr 60 Aria (bas) z chórem

Bas: Mój drogi Zbawco, pozwól mi spytać,
Gdyś teraz do krzyża przybity
I sam powiedziałeś:
Wykonało się!
Czy uwolniony już jestem od śmierci?
Czy mogę przez Twoją mękę i śmierć
Królestwa Niebieskiego dziedzicem się stać?
Czy świat też cały zbawiony jest?
Choć nie możesz z bólu słowa wyrzec już,
Pochylasz wszakże głowę swą
W milczeniu mówiąc: tak!
Chór: Jezu, któryś martwy był,
Żyjesz teraz wiecznie,
W śmierci złu ostatnim więc
Nigdzie się nie zwrócę,
Jak ku Tobie, Zbawco mój,
O mój dobry Panie!
Daj mi, coś wysłużył sam,
Więcej nic nie pragnę!

Złożenie do grobu
(Św. Mateusz 27: 51-52; Św. Jan 19: 31-42)

Nr 61 Recytatyw

Ewangelista: A oto zasłona przybytku rozdarła się na dwoje z góry na dół, ziemia zadrżała i skały zaczęły pękać. Groby się otworzyły i wiele ciał Świętych, którzy umarli, powstało.
ciać. Groby
me,

Nr 62 Arioso (tenor)

Serce moje, w którym cały świat
Z Jezusa męką cierpi wraz,
Słońce żałobę przyodziewa,
Zasłona drze się, pęka skała,
Ziemia drży, groby chylą wieka,

Weil sie den Schöpfer sehn erkalten,
Was willt du deines Ortes tun?

Gdy widzą Stwórcę umarłego,
Co chcesz uczynić teraz więc?

Nr 63 Arie (sopran)

Zerfliesse, mein Herze, in Fluten der Zähren,
Dem Höchsten zu Ehren.
Erzähle der Welt und dem Himmel die Not:
Dein Jesus ist tot!

Nr 63 Aria (sopran)

Rozpływaj się w potokach łez, serce moje,
Na chwałę Najwyższemu,
Głoś światu i niebu tę straszną nowinę:
Twój Jezus nie żyje!

Nr 64 Recitativ

Evangelist: Die Juden aber, dieweil es der Rüsttag war, dass nicht die Leichname am Kreuze blieben den Sabbath über (denn desselbigen Sabbathtags war sehr gross), baten sie Pilatum, dass ihre Beine gebrochen, und sie abgenommen würden. Da kamen die Kriegsnechte und brachen dem ersten die Beine und dem andern, der mit ihm gekreuziget war. Als sie aber zu Jesu kamen, da sie sahen, dass schon gestorben war, brachen sie ihm die Beine nicht; sondern der Kriegsknechte einer eröffnete seine Seite mit einem Speer, und alsobald ging Blut und Wasser heraus. Und der das gesehen hat, der hat es bezeuget, und sein Zeugnis ist wahr, und derselbige weiss, dass er die Wahrheit saget, auf dass ihr glaubet. Denn solches ist geschehen, auf dass die Schrift erf üllet würde: *Ihr sollet ihm kein Bein zerbrechen*. Und abermals spricht eine andere Schrift: *Sie werden sehen, in welchen sie gestochen haben.*

Nr 64 Recytatyw

Ewangelista: Ponieważ był to dzień Przygotowania, aby zatem ciała nie pozostawały na krzyżu w szabat (ów dzień szabatu był wielkim świętem), Żydzi prosili Piłata, aby ukrzyżowanym połamano golenie i usunięto ich ciała. Przyszli więc żołnierze i połamali golenie tak pierwszemu, jak i drugiemu, którzy z Nim byli ukrzyżowani. Lecz gdy podeszli do Jezusa i zobaczyli, że już umarł, nie łamali Mu goleni, tylko jeden z żołnierzy przebił Mu bok i natychmiast wypłynęła krew i woda. Zaświadczył zaś ten, który widział, a świadectwo jego jest prawdziwe. On wie, że mówi prawdę, abyście i wy uwierzyli. Stało się to bowiem, aby się wypełniło Pismo: *Kość Jego nie będzie złamana*. I znowu na innym miejscu mówi Pismo: *Będą patrzeć na Tego, którego przebili.*

Nr 65 Choral

O hilf, Christe, Gottes Sohn,
Durch dein bitt'res Leiden,
Dass wir, dir stets untertan,
All' Untugen meiden;
Deinen Tod und sein Ursach'
Fruchtbarlich bedenken,
Dafür, wiewohl arm und schwach,
Dir Dankopfer schenken.

Nr 65 Chorał

Chryste, Synu Boży, spraw
Przez gorzką mękę swą,
Byśmy Ci służyli już,
Wyzbyli się swych wad,
Twoją śmierć i powód jej
Zechcieli zważyć w nas,
Za nią, biedni, słabi choć,
Hojne dzięki słali.

Nr 66 Recitativ

Evangelist: Darnach bat Pilatum Joseph von Arimathia, der ein Jünger Jesu war, (doch heimlich, als Furcht vor den Juden), dass er möchte abnehmen den Leichnam Jesu. Und Pilatus erlaubete es. Derowegen kam er und nahm den Leichnam Jesu herab. Es kam aber auch Nicodemus, der vormals in der Nacht zu Jesu kommen war, und brachte Myrrhen und Aloen untereinander, bei hundert Pfunden. Da nahmen sie den Leichnam Jesu, und bunden ihn in leinen Tücher mit Spezereien, wie die Juden pflegen zu begraben. Es war aber an der Stätte, da er gekreuziget ward, ein Garten, und im Garten ein neu Grab, in welches niemand je gelegen war. Daselbst hin legten sie Jesum, um des Rüsttags willen der Juden, dieweil das Grab nahe war.

Nr 66 Recytatyw

Ewangelista: Potem Józef z Arymatei, który był uczniem Jezusa, lecz ukrytym z obawy przed Żydami, poprosił Piłata, aby mógł zabrać Jego ciało. A Piłat zezwolił. Poszedł więc i zabrał Jego ciało. Przybył również i Nikodem, ten, który po raz pierwszy przyszedł do Jezusa w nocy, i przyniósł około stu funtów mieszaniny mirry i aloesu. Zabrali więc ciało Jezusa i obwiązali je w płótna razem z wonnościami, stosownie do żydowskiego sposobu grzebania. A na miejscu, gdzie Go ukrzyżowano, był ogród, w ogrodzie zaś nowy grób, w którym jeszcze nie złożono nikogo. Tam to więc, ze względu na żydowski dzień Przygotowania, złożono Jezusa, bo grób znajdował się w pobliżu.

Nr 67 Chor

Ruht wohl, ihr heiligen Gebeine,
Die ich nun weiter nicht beweine,
Ruht wohl und bringt auch mich zur Ruh'!
Das Grab, so euch bestimmet ist,
Und ferner keine Not umschliesst,
Macht mir den Himmel auf, und schliesst die Hölle zu.

Nr 67 Chór

Śpij w pokoju, Prześwięte Ciało,
Więcej po Tobie nie płaczę już,
Śpij w pkoju i pokój mi nieś!
Ten grób, co dla Ciebie zrobiony,
Co męki już żadnej nie kryje,
Otwiera mi niebo i zamyka piekło.

Nr 68 Choral

Ach Herr, lass dein lieb' Engelein
Am letzten End' die Seele mein
In Abrahams Schoss tragen,
Den Leib in sein'm Schlafkämmerlein
Gar sanft, ohn ein'ge Qual und Pein,
Ruhn bis am jüngsten Tage!
Alsdann vom Tod' erwecke mich,
Dass meine Augen sehen dich
In aler Freund', o Gottes Sohn,
Mein Heiland und Genadenthron!
Herr Jesu Christ, erhöre mich,
Ich will dich preisen ewiglich!

Nr 68 Chorał

Ach, Panie, niechaj anioł Twój
W ostatniej chwili duszę mą
Śle łonu Abrahama,
Niech ciało me w alkierzu swym
Łagodnie i bez udręk złych
Spoczywa po Dzień Sądny!
A zaś ze śmierci obudź mnie,
By oczy me ujrzały Cię,
O Synu Boży, w szczęściu mym,
Mój Zbawco i Mój Tronie Łask!
O Jezu Chryste, usłysz mnie,
Chcę wielbić Cię po wieczny czas!

tłumaczenie: Ryszard Samecki
(publikacja za zgodą autora przekładu)

Akademia Muzyczna
BIBLIOTEKA
Katowice